

Prispeval Barbara Žvirc
Sreda, 26 Marec 2008 11:00

V **Napol dokončanih nebesih**, zbirki izbranih pesmi **Tomasa Tranströmerja**, ki je pri nas izšla v knjižni zbirki Beletrina, Študentske založbe, se bralec sreča z mnogimi različnimi svetovi, ki se, ko pogleda bolje, zlijejo v en sam svet, univerzalen zaradi načina pesnikovega pripovedovanja, ki temelji na neposrednih izkušnjah, na neizmišljenih besedah, ki jih uporablja in vidi vsak smrtnik, Tranströmer pa jih na magičen način neposrednosti pred bralca naslika tako, da se zdijo kot da so izmišljene prav zanj, za tisti trenutek, tisto izkušnjo in tisti čas, v katerem so brane.

Tomas Tranströmer, pesnik, psiholog, prevajalec in nominiranec za Nobelovo nagrado za književnost, je eden najbolj znanih švedskih modernih avtorjev. Njegova dela so prevedena v skoraj vse evropske in nekaj neevropskih jezikov. Rojen je bil leta 1931 v Stockholmu, kot otrok pa je mnogo poletij preživel na otoku Runmarö, h katerega pokrajini se s skrbno izbranimi besedami in prisposodobami vrača tudi v svojih delih *Östersjöar (Baltiki)* in *Minnena ser mig*

(
Spomini me vidijo

). Je človek mnogih zanimanj, v mladih letih želi postati raziskovalec, navdušuje se nad arheologijo, naravoslovjem, slikarstvom in glasbo ter veliko potuje (Balkan, Španija, Združene države, Afrika...), njegov popotnik pesnikovanja pa skozi različna obdobja pesnikovega ustvarjanja raste in zori, a bistrega, vsevidnega pogleda nikdar ne odvrne od življenja.

17 pesmi (17 dikter; 1954)

Z zbirko **17 pesmi** je Tomas Tranströmer leta 1954 kot debitant vstopil na literarno sceno. Zbirka vsebuje med drugimi tudi pesmi, napisane v blank verzu (neriman peterostopni jamb), že v njej pa se Tranströmer pokaže »kot običajen človek, ki piše neobičajno poezijo«, kot ga v spremni besedi k zbirki označi Per Wästberg. Izkušnje popotovanj (v času izida prve pesniške zbirke, je Tranströmer potoval po Jugovzhodni Evropi in Turčiji) se pred bralčevimi očmi razraščajo v »dolga družabnega sožitja, mosta kompromisov«, katerega deske na pesnikovo obalo naplavljenega lesa, pod noge polagajo od sonca razbeljene kamne, zelene senčave, rdeče trakove obale...

Skrivnosti na poti (Hemligheter på vägen; 1958)

- *Zbudilo me je tleskanje prijateljičinih petk v sanjah,*
zunaj pa dva snežna zameta kot pozabljeni rokavici zime... -

Tranströmerjevo podajanje stvarnosti kot take, se najbolje kaže v zbirki **Skrivnosti na poti**, kjer poleg srečevanja prosojnih prisposodob in navezovanja na izkušnje in nič drugega, pozoren bralec ugotovi, da je pesnik mojster prisposodbe, eden največjih v sodobni švedski književnosti.

Pozabljeni rokavici zime
sta zanj enako kot
galebi, ki zvonijo nedeljo
ali
neučakani sončni žarki

Prispeval Barbara Žvirč
Sreda, 26 Marec 2008 11:00

, med njimi ne dela razlik. Besede so zanj enakovredne, že vse poznane, zato si jih ne izmišlja in ne lasti, z njimi samo podaja drže in bralca uči, da poezija nista ne ideologija in ne filozofija, temveč preproste besede. V njegovem primeru besede, ki so »nabite z maksimalnim pomenom« in »vizualno jasne« (Per Wästberg).

Napol dokončana nebesa (Den halvfärdiga himlen; 1962)

- *Medtem ko sta ležala drug pri drugem, je prišla zima.
Noč je belo sijala.* -

Tranströmerjeve metafore v njegovi poetični pokrajini zasedajo točno določena mesta. Nikoli niso same sebi namen. Zdi se kot da spadajo točno tja, in nikamor drugam. Nikjer drugje ne bi zasijale v vedrini, nikjer drugje ne bi imele takšne teže in nikjer drugje ne bi bile čista ljubezen do besede.

Zveni in sledovi (Klanger och spår; 1966)

Tranströmerjeva vizija kozmičnega miru, ki jo podaja skozi preproste besede, stkane v pesem, je bila večkrat kritizirana s strani radikalnejših piscev. Očitani so mu, med drugim, tudi pomanjkanje družbene in politične angažiranosti, ki pa se v zbirki **Zveni in sledovi**, prične kazati z dokumentarnimi in političnimi elementi.

- *Hodil sem vzdolž antipoetskega zidu...* -

Stvarnost je neizbrisna. Je realna. In nikjer ni nikogar, ki bi človeku pomagal. Kot je zapisano v spremni besedi zbirke, »*oblast tepta s težkimi kopiti*« in vse, kar pesnik lahko stori, je, da se od težav ne distancira, da jih prevede v pesem in jim da jezik razumevanja, ne skrivnosti.

Vid v temi (Mörkerseende; 1970)

Zbirka **Vid v temi** bralcu prvič postreže tudi s pesmimi v prozi:

- *Stanovanje, v katerem sem živel večji del svojega življenja, je treba izprazniti... /.../ Enkrat sem obpotoval življenje in se vrnil na izhodiščno točko: v prazno, izpihano sobo... /.../ Prazno stanovanje je velik daljnogled, usmerjen v nebo. Tiho je kakor kvekerska pobožnost. Sliši se le golobe zadaj na dvorišču, njihovo gruljenje.* -

In če je resnica, da so gibanje in spremembe nepogrešljivi del Tranströmerjeve poetične pokrajine, potem je to najboljše vidno prav v pesmih iz te zbirke.

Steze (Stigar; 1973)

Že naslov **Steze** daje slutiti, da so v zbirki pesmi, ki na takšen ali drugačen način, bralca (in pesnika *samega*) usmerjajo. *K Prijateljem onstran neke meje, Dlje v notranjost, na Stražo, v Razgnano občestvo, v Pozni maj*

... Povsod je človek tisti, ki išče, ki blodi in ki znova najde pravo pot. Ker stvari, kraji, občutki – ti so zmeraj točno tam, kjer morajo biti. Samo opaziti in najti jih je treba. In tukaj je pesnik tisti, ki s pomočjo pesmi steze pomika bližje bralčevim nogam.

Prispeval Barbara Žvirč
Sreda, 26 Marec 2008 11:00

Baltiki (Östersjöar; 1974)

Baltiki je Tranströmerjeva najobsežnejša zbirka, iz katere je razvidno pesnikovo obravnavanje dejstev. Je tudi zbirka, v kateri pesmi dajejo pomen izginjajočim podobam spomina. Z njo se pokloni svojim odraščajočim letom na otoku Runmarö, svojem dedu in naravi. Prisprodebe nosijo dišave morja, ladij in borovih gozdov. Čarajo historične in sodobne življenjske izkušnje v katerih se zgodovinske osebe pomešajo med starke, mornarje in kapitane, ki skozi Tranströmerjeve pesmi bralcu vračajo »velike kose zemlje in nebes«, kot je zbirki na pot zapisal Aleš Šteger.

Pregrada resnice (Sanningsbarriären; 1978)

- *Sredi gozda je jasa, ki jo najde le ta, ki zaide.* -

Pesmi v zbirki **Pregrada resnice** kažejo človeka in naravo v prvobitni povezanosti. Narava je tukaj tista, iz katere je prišel človek. Vanjo se zmeraj znova vrača, v njej žene korenine in raste. Včasih tudi iz sebe. Da se da nazaj naravi. Da se najde, ko zaide.

Divji trg (Det vilda torget, 1983)

V Divjem trgu se tematika Tranströmerjevih pesmi dotakne tudi samote in smrti.

- *Nizka obrežja imam, če smrt naraste za dva centimetra, me bo preplavilo.* -

In kot v obrambo življenju in kažipotom v lepši in prijaznejši svet, Tranströmerjeve pesmi hkrati z opominjanjem na temne ure življenja in na samoto, ponujajo verze za tolažbo, učijo, da je treba zgrabiti vsak dan posebej in iz vsake, še tako črne izkušnje, potegniti najboljše tisti hip, prepoznati temno noč kot noč z žarečim soncem.

Za žive in mrtve (För levande och döda; 1989)

Tranströmerjevo povezovanje običajnih besed v skorajšnjo otipljivost in risanje drugačnih, še nikoli videnih slik pred bralčeve oči, pride do največjega izraza v zbirki **Za žive in mrtve**.

- *Nataknem si sončna očala./ Ptičje petje potemni.* –
- *Resnica leži na cesti./ Nihče je ne vzame za svojo.* -

Iz njegovih pesmi ne gre izluščiti ene, univerzalne resnice, poiskati edine prave rešitve. Njegove pesmi so večnamenske, v eni sami najdemo nauke in resnice za najrazličnejša obdobja, v katerih se znajdemo. In zaradi neposrednosti ter bolj osebnih nagovorov, se bralcu zdi, da ni nikoli sam. Tranströmerjev jaz ždi na prvi svetli jasi temnega gozda in bralcu ponuja roko tolažbe.

Gondola žalosti (Sorgegondolen; 1996)

Gondola smrti je zadnja Tranströmerjeva zbirka, katere pesmi so našle prostor v zbirki Napol dokončana nebesa. Pesmi so tipično Tranströmerske, polne gibanja, sprememb in netipičnih metafor, katerih ton in način ubeseditve bralcu podajata natančno sliko neke izkušnje.

- *Moder sij
lije iz mojih obláčil.
Sredozimje.* -

Prispeval Barbara Žvirc
Sreda, 26. Marec 2008 11:00

Knjiga, ki jo je mogoče brati le v temi

Pesmi je mogoče začutiti na različne načine. Skozi glasbo. Skozi umetnost. Skozi religijo. Skozi naravo... V prav vsaki Tranströmerjevi pesmi se najde vse naštetost. V prav vsaki Tranströmerjevi pesmi se najde vsakdo. In knjiga, ki jo je mogoče brati le v temi, tako postane svetla luč, kažipot za vsakega bralca, ki poseže po njej iščoč tisto nekaj, kar mu manjka. Pa naj bo to beseda potrditve, tolažba, priklic spomina, žareče sonce za lepši dan ali samo trenutek zase.

- *Moram biti sam,
deset minut zjutraj
in deset minut zvečer.*
- *Brez programa.* -

Ocena:10/10